

COLUMN – Zaterdag Live 10 februari 2018 - Columnist: Henny van der Most

Laaggeletterdheid

Mensen die grote moeite hebben met lezen en schrijven noemen we laaggeletterd. Dit zijn er in Nederland zo'n 2,5 miljoen. Zij hebben moeite om een treinkaartje te kopen, hun kinderen voor te lezen, bijsluiters van medicijnen te lezen, straatborden te lezen of formulieren in te vullen. Dit zijn nogal essentiële dingen om te kunnen functioneren in onze maatschappij. Laaggeletterden is niet hetzelfde als analfabetisme een analfabeet kan helemaal niet lezen en schrijven, Laaggeletterden hebben moeite met de symbolen die we uitgevonden hebben voor geschreven taal om te zetten in iets met een betekenis. Laaggeletterden je vindt ze in alle lagen van de bevolking. Ze wonen in elke stad en in elk dorp. Ongeveer een op de zes Nederlanders, ouder dan 12, is laaggeletterd.

Laaggeletterden vormen een grote, vage groep. Al bestaat er wel een definitie: laaggeletterd is iedereen die met taal of rekenen niet uitkomt boven 1F. Dat is het niveau dat een leerling moet halen aan het einde van de basisschool.

Al zijn ze met velen, het valt nog niet mee om iemand te vinden die openlijk uitkomt voor zijn tekort. Ga maar na in je kennissenkring of familie: wie is er laaggeletterd? Het wemelt van de laaggeletterden, maar ze komen er zelden voor uit. Soms kom je iemand tegen die zich niet schaamt. En dan gaat er een wereld voor je open. Zo een vroegere overbuurman van me Begrijpt hij een tekst niet, dan zegt hij dat gewoon. Hij kan er niks aan doen. Hij heeft altijd zijn best gedaan op school. Hij kan schrijven, maar moeizaam. Rekenwerk? Een ramp. Hij zei altijd: Kon ik maar schrijven zoals ik praat. In geschreven teksten sloeg hij woorden over en husselt hij ze door elkaar. Een hekel aan school heeft hij nooit gehad. Handenarbeid deed hij graag. Geschiedenis was zijn favoriete vak. Maar lezen, rekenen en schrijven bleven een probleem. Ook aan doorzettingsvermogen ontbreekt het hem niet. Als volwassene bleef hij werken aan zijn lezen, rekenen en schrijven, Dat heeft hem gebracht waar hij stond. 'Ik kan lezen, rekenen en schrijven. Tot een bepaalde grens.'

Voor alle duidelijkheid: De laaggeletterde is niet dom. Het is een wijdverbreid misverstand dat laaggeletterden per definitie dom zijn. Iedereen met een IQ van boven de 80 kan leren lezen, rekenen en schrijven. Het gemiddeld IQ van de laaggeletterde is net als dat van de gemiddelde Nederlander gemiddeld: tussen de 90 en 110.

Wat de oorzaak is van laaggeletterdheid valt vaak moeilijk vast te stellen en verschilt van mens tot mens. Een zware vorm van dyslexie? Woordblindheid? Een IQ van minder dan 80? Slecht onderwijs? Of toch een los contactje in het brein? We kunnen er alleen maar naar gissen. Je kunt ook ooit geletterd zijn geweest, wat dus betekent dat je goed genoeg kon lezen, rekenen en schrijven, en later in je leven alsnog ongeletterd worden. Alleen bij 65-plussers gaat het al om 750 duizend mensen.

Veel laaggeletterden leveren hun hele leven opmerkelijke prestaties. Mijn overbuurman slaagde de eerste keer voor zijn rijexamen, dus ook voor het theoretische deel. Toen hij werkeloos werd wilde hij worden omgeschoold tot instrumentenmaker. Zijn handen kunnen alles maken wat zijn ogen zien. Een cursus fijnmechanica had hij ook graag gevolgd. Maar de voorloper van het UWV (het GAK heette dat toen nog) wilde daar niks van weten. Een cursus was geldverspilling voor een man die toch niet goed genoeg kon lezen, rekenen en schrijven.

Laaggeletterden hebben een gebrek, en ze hebben ook mogelijkheden en talenten die ze dolgraag gebruiken. Onze huidige maatschappij heeft ook een gebrek we weigeren deze talenten te zien en te laten bloeien

Het is natuurlijk een schandaal dat in een zich beschaafd noemend land meer dan 2,5 miljoen burgers intellectueel als permanent invalide beschouwd worden. De overheid laat massaal functioneel analfabetisme (nog zo'n monsterlijke term) op zijn beloop. Nederland streeft naar de top van de kenniseconomie en als je niet mee kunt 'leef je op de tast.'

Het talent in deze groep is groot en dit niet tot bloei laten komen is een significant verlies voor de maatschappij.